

DESCOPERIRI MONETARE ÎN CASTRUL ROMAN DE LA CIGMĂU (JUD. HUNEDOARA)

Radu Ardevan*, Adriana Pescaru**, Eugen Pescaru***

Cuvinte-cheie: Cigmău, Dacia romană, fort auxiliar, numerus, Britanicieni, monede, monede provinciale, Viminacium.
Keywords: Cigmău, Roman Dacia, auxiliary fort, numerus, Britanicieni, coins, provincial coins, Viminacium.

Monetary discoveries in the Roman camp of Cigmău (Hunedoara County)

(Abstract)

This Roman fortification, located near the Germisara thermal resort, housed the *Numerus singularium Britannicianorum*. It has been archaeologically researched in recent years only. 102 Roman coins (41 silver and 61 bronze) were discovered during these excavations. Their complete catalog (Appendix I) is accompanied by their photographic illustrations (Plates I-VIII). Their study (see Appendix II and III) offers a certain insight into the history of this settlement.

Certainly, the coins issued before the conquest of Dacia (13 pieces) arrived here only through Roman soldiers and colonists. The most numerous discoveries (21 pieces) date from the years of Trajan and Hadrian, and they mark the moment of the construction of the camp and the founding of the settlement. Later discoveries are less numerous. The preponderance of bronze coins is highlighted.

Only under Caracalla did monetary circulation increase visibly, and it remained so until the reign of Trebonianus Gallus. But during the Severan dynasty, silver coins predominated, and starting with Gordian III, bronzes issued at Viminacium and in Dacia are the dominant cash (from the years of Philip the Arab appear only issues *Provincia Dacia*). The monetary series stops at 255 AD.

The economic life in this camp seems only partially similar to that in other auxiliary forts in Dacia. As specific features should be highlighted the boom in the 3rd century and the large number of bronze coins. But the monetary series is too small to be representative. The information obtained must be verified through archaeological excavations.

Situl arheologic

Localitatea Cigmău, sat aparținător de orașul Geoagiu, se află în județul Hunedoara, pe malul drept al Mureșului; este situată între Bobâlna și Geoagiu, la circa 8 km vest de complexul balnear antic de la Germisara. Prin urmare, nu este identică cu acest sit daco-roman (plasat în așezarea modernă Geoagiu-Băi), ci doar se află în vecinătatea acestuia. Dar, în general, ruinele antice din ambele puncte au fost notate în literatura mai veche ca fiind de la Germisara, ceea ce nu este tocmai exact¹.

Localitatea a oferit descoperiri preistorice, dar

* Profesor emerit, Universitatea Babeș-Bolyai, Cluj-Napoca; email: rardevan@gmail.com

** Cercetător emerit, Muzeul Civilizației Dacice și Romane Deva; email: puserusu@yahoo.com

*** Cercetător emerit, Muzeul Civilizației Dacice și Romane Deva; email: pescaru-eugen@yahoo.com

¹ În 1984, I. I. Russu le consemna drept "Germisara A" (Cigmău) și "Germisara B" (Geoagiu-Băi) – vezi IDR III/3,

mai ales vestigii de epocă romană în trei puncte topografice², inclusiv monede³. Cercetări arheologice sistematice s-au făcut însă numai în punctul numit "Cetatea Urișilor", situat pe malul drept înalt al Mureșului, loc în care se află ruinele unui castru roman⁴ (vezi Fig. 1 și 3).

Săpăturile s-au desfășurat în mai multe campanii, între anii 2000 și 2008⁵ (vezi Fig. 2). Ele au oferit pentru prima oară date sigure despre castru. Fortificația are un aspect neobișnuit, căci zidul de

212 respectiv 227–228. Diferențierea corectă la Luca 2005, 46–47 și 71–73.

² Luca 2005, 46–47, nr. 111 (cu bibliografia anterioară).

³ EAIVR, 300; Dudău 2006, 105–106.

⁴ IDR III/3, 212; Nemeth, 1997, 106; Petolescu 2002, 129–130, nr. 64; Țentea – Matei-Popescu 2002–2003, 261–262.

⁵ Din colectivul de cercetare au făcut parte Adriana Pescaru, Eugen Pescaru și Angelica Bălos, toți de la Muzeul Civilizației Dacice și Romane din Deva.

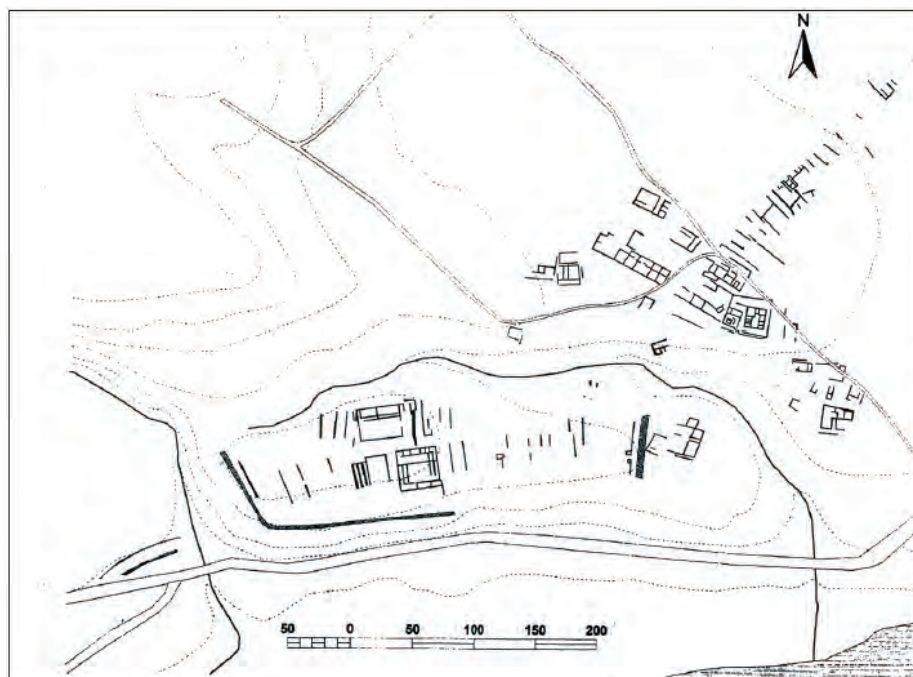

Fig. 1. Castrul roman și așezarea civilă de la Cigmău – plan general (după Oltean-Hanson 2001, 128, fig. 3). / The Roman fort and civilian settlement at Cigmău – general plan (after Oltean-Hanson 2001, 128, fig. 3).

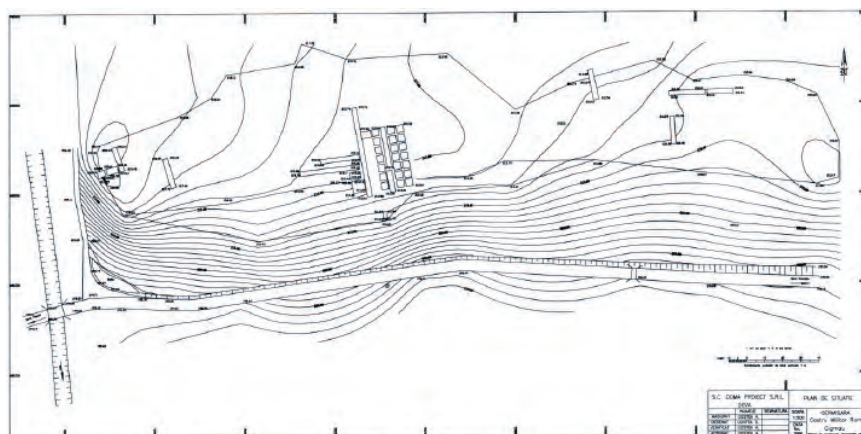

Fig. 2. Castrul roman de la Cigmău – plan topografic al săpăturilor. / The Roman fort at Cigmău – topographical plan of the excavations.

incintă urmărește forma de relief a terenului⁶, iar dimensiunile ei sunt neașteptat de mari. Castrul se întindea pe aproape 6 hectare, lungimea maximă (pe direcția est-vest) atingea 320 m, iar lățimea (pe direcția nord-sud) circa 120 m. Dar eroziunile cauzate de apele Mureșului au dus la distrugerea jumătății sale de sud⁷, iar astăzi mai pot fi operate investigații doar pe circa 2,2 hectare⁸ (vezi Fig. 3). În plus, terenul a fost deranjat de îndelungatele lucrări agricole practicate⁹. Aspectul ciudat al castrului pare a se datora și faptului că aici a fost can-

tonată o unitate neregulată, anume *Numerus singularem Britannicianorum*¹⁰.

S-au pus în evidență cel puțin două faze constructive de piatră și cărămidă, precedate de cel puțin una de lemn¹¹. Printre structurile majore surprinse putem aminti zidul de incintă¹², un turn de poartă pe latura de nord¹³, *principia*¹⁴ și trei *horrea* amplasate în vecinătatea acestora¹⁵, precum și o clădire cu hipocaust – posibil o baie¹⁶. Locuirea civilă din apropiere¹⁷ nu a fost încă

explorată prin săpături (vezi Fig. 2 și 4). Nu i se poate preciza deocamdată nici statutul juridic¹⁸.

¹⁰ Petolescu 2002, 129–130, nr. 64. Cărămizile ștampilate ale legiunii XIII Gemina nu garantează prezența aici a unei vexilații legionare, ele puteau fi doar aduse pentru construirea castrului.

¹¹ CCAR 2006, 128; CCAR 2007, 104.

¹² CCAR 2000, 88.; CCAR 2007, 103.

¹³ CCAR 2007, 103.

¹⁴ CCAR 2002, 131.

¹⁵ CCAR 2002, 131; CCAR 2006, 127–128. Se pare că acest castru juca un rol important în aprovizionarea trupelor din zonă, ceea ce ar explica dimensiunile lui remarcabile.

¹⁶ CCAR 2004, 158–159; CCAR 2006, 127–128.

¹⁷ Popa 2002, 88; Luca 2005, 47, nr. 111 b-c.

¹⁸ Nu știm dacă, administrativ, va fi fost sau nu împreună

⁶ CCAR 2007, 103.

⁷ CCAR 2001, 142.

⁸ CCAR 2000, 88.

⁹ CCAR 2007, 88.

Fig. 3. Castrul roman și așezarea civilă de la Cigmău – vedere aeriană dinspre sud. / The Roman fort and civilian settlement at Cigmău – aerial view from south.

Fig. 4. Castrul roman de la Cigmău – vedere aeriană a zonei centrale. / The Roman fort at Cigmău – aerial view of the central area.

Castrul pare să fi funcționat pe toată durata existenței provinciei¹⁹. O monografie arheologică a acestui sit se află deocamdată în pregătire.

Descoperirile monetare

Pe suprafața castrului și a așezării civile antice de la Cigmău au apărut întâmplător numeroase monede antice²⁰. Dar acum nu ne vom referi deloc la ele, căci nu au fost încă studiate. Subiectul rândurilor de față îl constituie doar monedele descoperite în săpăturile arheologice din castru, pomenite mai sus. Catalogul lor complet figurează în Anexa I, în timp ce imaginile lor fotografice apar în planșe (Pl. I-VIII; numerele din catalog corespund cu cele ale ilustrațiilor).

Aici sunt cuprinse 103 monede de epocă romană, provenind din situl castrului de la Cigmău. Alte patru piese, aflate tot aici, sunt emisiuni austriece din secolele XVIII–XIX și ele dovedesc doar intervenții umane moderne; evident, cercetarea de față nu le-a luat în considerare. Toate aceste monede sunt păstrate la Muzeul Civilizației Dacice și Romane din Deva (inv. nr. 52834–52940); ele au suferit operații de curățire și conservare.

De fapt, pe parcursul acestor cercetări s-au recoltat unele monede și din vecinătatea castrului, anume din arealul așezării civile adiacente²¹. În plus, câteva piese au fost găsite cu detectorul de metale, de către un grup de specialiști americani care au ajutat la un moment dat colectivul șantierului²². Totuși, asemenea exemplare sunt puțin numeroase și nu modifică aspectul general al descoperirilor.

Întrucât adunarea acestor monede s-a petrecut la momente și în circumstanțe diferite, datele notate de descoperitori diferă și ele ca valoare și rigoare. Totuși, cele mai multe beneficiază de consemnarea destul de precisă a contextului de descoperire²³. Așa că, pentru o viitoare studiere monografică a sitului, ele vor căpăta o importanță științifică sporită. Întrucât adunarea acestor monede s-a petrecut la momente și în circumstanțe diferite, datele notate de descoperitori diferă și ele ca valoare și rigoare. Totuși, cele mai multe beneficiază de consemnarea destul de precisă a contextului de descoperire²³. Așa că, pentru o viitoare studiere monografică a sitului, ele vor căpăta o importanță științifică sporită.

¹⁹ CCAR 2001, 142–143. Nu este deloc sigur că mai înainte ar fi funcționat pe acest amplasament o așezare dacică (CCAR 2001, 142–143); ceramica indigenă este folosită și în epoca provinciei, la fel mai apar și monede romane republicane. Numeroase așezări daco-romane prezintă ambele feluri de descoperiri, totuși stratigrafia arată evident că ele încep abia după cucerirea romană.

²⁰ EAIVR, 300; Dudău 2006, 105–106.

²¹ Monedele nr. 37–39, 57, 80 din catalog.

²² Piese ce provin atât din castru (nr. 6, 7, 10, 49, 53, 57, 65, 75), cât și din așezarea civilă (nr. 80).

²³ Asemenea precizări lipsesc doar pentru șapte monede (nr. 42, 47, 58, 69, 82, 91, 99).

rită. Pentru moment ne limităm însă la studierea și publicarea lor cu menționarea acestor date contextuale, tocmai spre a le pune la dispoziția cercetării.

Determinarea lor s-a făcut cu cataloagele moderne accesibile și uzuale în domeniu, în măsura în care starea lor de conservare a permis acest lucru. Majoritatea monedelor sunt conservate acceptabil, și pentru multe din cele deteriorate se poate stabili măcar împăratul sub care au fost emise²⁴. De fapt, doar despre cinci piese nu se poate afla nimic²⁵, și doar una dintre ele ar putea nici măcar să nu aparțină epocii provinciei²⁶. De aceea, aceasta din urmă nici nu a fost luată în calcul la studierea lotului monetar, pe care îl considerăm alcătuit din 102 monede utilizabile. Prin urmare, putem aprecia aceste descoperiri, în ansamblu, drept promițătoare și utile pentru o cercetare istorică.

Mai observăm că o singură piesă este hibridă²⁷, iar numărul celor suberate este foarte redus²⁸. Monedele de argint sunt emisiuni ale Imperiului, 41 exemplare (dintre care doar 5 antoninieni). Printre cele de bronz distingem 40 de piese bătute de Imperiu și altele 22 emise de autorități provinciale – cu totul 62 de piese, deci simțitor mai numeroase decât monedele de argint.

Analiza descoperirilor

Desigur, pentru un castru de asemenea dimensiuni și cu o durată de existență aproape cât cea a provinciei, numărul monedelor cunoscute rămâne redus. Chiar și așa, informația oferită de ele rămâne valoroasă pentru cercetarea istorică.

Gruparea cronologică a descoperirilor monetare (vezi Anexele II și III) oferă anumite indicii asupra evoluției locuirii din castru.

Cele cinci monede republicane, deși corespund cu *facies*-ul monetar al Daciei preromane²⁹, pot să fi ajuns la Cigmău abia după cucerirea romană, aduse de militarii din garnizoană. Același lucru se poate spune și despre monedele imperiale de dinainte de Traian³⁰ ori despre singura monedă civică din Orient, databilă spre mijlocul sec. I

²⁴ Numerele 7, 9, 14, 21–23, 34, 41, 50–52 din catalog. Despre piesa nr. 79, deși puternic deteriorată, se poate stabili măcar că datează din vremea dinastiei Severilor. Piesa nr. 102 a fost clasificată cu oarecare probabilitate.

²⁵ Numerele 80–83 și 103 din catalog.

²⁶ Este vorba despre piesa nr. 103.

²⁷ Un denar republican (nr. 1), bine datat.

²⁸ Doar patru monede (nr. 73, 76, 80, 81). Altele, cu irizări roșcate, pot fi doar confecționate dintr-un aliaj slab de argint.

²⁹ Mihăilescu-Bîrliba 1989–1993, 41–43; Stan 2014, 48–52.

³⁰ Ardevan 1991, 225; Dudău 2006, 36–39.

p.Chr. (cea cu nr. 102)³¹. Cu totul, acestea sunt doar 14 piese (13,59% din total) și reprezintă un material monetar mai vechi, rămas în circulație și în epoca antonină timpurie. Anii lui Traian și Hadrian marchează o creștere considerabilă a intrărilor de monedă, atât ca număr, cât și în ceea ce privește coeficientul intrărilor de monedă pe an³²; această schimbare poate fi corelată cu construirea castrului și instalarea aici a unei garnizoane, precum și a unui *vicus* aferent. După aceea, nivelul intrărilor de monedă rămâne cam la fel de bun sub Antoninus Pius, urmat de o oarecare scădere în anii lui Marcus Aurelius – fenomene perfect explicabile în contextul provinciei Dacia³³. Dar amploarea crizei din anii războaielor marcomanice se evidențiază mai ales prin urmări: nu avem deocamdată nici o monedă de la Commodus. Din totalul monedelor de secol II (35), argintul reprezintă doar 10 exemplare (28,57%), față de 25 piese de bronz (71,42%), așadar acestea din urmă domină detașat. Mai subliniem caracterul variat al acestui numerar de bronz, toate nominalele mari sunt reprezentate în circulație.

Secolul III se înfățișează altfel. Afluxul monetar în vremea Severilor³⁴ pare aici limitat, sub nivelul celui din epoca antonină; abia sub Elagabalus și Severus Alexander valorile sunt ceva mai mari. În prima treime a veacului se înregistrează o pondere considerabil sporită a argintului (14 la 5, adică 73,68% argint și doar 26,31% bronz). Tendința exprimă rolul sporit al pieselor de argint – depreciat – pe piață³⁵, dar trebuie să evidențiem că la Cigmău nu se vede, cel puțin deocamdată, avântul general adus de epoca Severilor.

Perioada următoare, cea a anarhiei militare, este ilustrată de 26 monede, dintre care doar 5 antoninieni (19,23%) și 3 monede de bronz emise la Roma³⁶ (11,53%); majoritatea o constituie bronzurile civice, 18 piese (69,23%), mai ales nominale mari (sesterți)³⁷. Structura acestei ultime grupe este și ea interesantă: 7 piese sunt emisiuni ale

monetăriei provinciale de la Viminacium³⁸ și alte 11 ale celei din Dacia – toate de la Filip Arabul³⁹. Această preponderență a bronzurilor “Provincia Dacia” reprezintă, ca pretutindeni în provincie, un fenomen de scurtă durată, o conjunctură care a ținut doar cât a domnit acest monarh⁴⁰. Este tocmai perioada pentru care lipsesc la Cigmău emisiunile similare de la Viminacium. După aceea, puținele descoperiri monetare din castru constau mai ales tocmai din monede ale acestui atelier din Moesia Superior.

Trebuie subliniat că după anul 249 prezența monedei devine tot mai nesemnificativă. Slaba circulație monetară dispare în primii ani de domnie a lui Valerian și Gallienus. Iar monedele acestei perioade, cu o singură excepție⁴¹, sunt tot emisiuni ale monetăriei provinciale din Viminacium⁴².

Concluzii

Studierea materialului numismatic recoltat în campaniile arheologice de până acum aruncă o oarecare lumină asupra istoriei castrului roman de la Cigmău.

Așa cum s-a arătat mai sus, nu putem documenta cu certitudine vreo locuire preromană pe acest amplasament. Așezarea romană apare îndată după cucerire și foarte probabil că de la început a existat aici un castru al militarilor *Britannici*, dar alte detalii nu se pot preciza⁴³. De asemenea, putem deduce că afluxul monetar din anii de început a fost considerabil, căci lui i se datorează și monedele anterioare lui Traian prezente aici⁴⁴. Acest aspect este comun pentru numeroase așezări daco-romane, la fel și descreșterea afluxului monetar în a doua jumătate a secolului II p.Chr.⁴⁵

În schimb, epoca Severilor nu pare să aducă locuirii de la Cigmău vreun avânt considerabil. Desigur, nu poate fi vorba nici de vreo retragere a trupeii, nici de o reducere a veniturilor militarilor – dimpotrivă. Oricum, deși prima treime a secolului III înseamnă în general o creștere considerabilă pentru Dacia⁴⁶, în provincie se mai

³¹ Desigur, dacă determinarea ei este corectă. Singura analogie întâlnită provine de la Berytus (în Syria), dar e vorba de un nominal mare.

³² Valoarea mare a acestui coeficient sub Nerva (vezi Anexa IV) nu are nici o semnificație. Asemenea cifre mari apar adesea la serii monetare mici, când și domnia emitentului este scurtă.

³³ Dudău 2006, 41–45; Găzdac 2008, 271.

³⁴ Dudău 2006, 45–48; Găzdac 2002, 91–92; Găzdac 2008, 272.

³⁵ Dudău 2006, 46–47.

³⁶ Unica monedă de la Balbinus, un sesterț (nr. 72), a fost inclusă la Gordianus III, căci domnia celui dintâi n-a durat nici măcar un an.

³⁷ Găzdac 2008, 275–277.

³⁸ Trei monede de la Gordianus III (nr. 84–86), două de la Decius (nr. 87–88) și câte una de la Trebonianus Gallus (nr. 89) respectiv Gallienus (nr. 90).

³⁹ Nr. 90–101 din catalog.

⁴⁰ Găzdac 2002, 70–71, 73.

⁴¹ Nr. 78 din catalog.

⁴² Nr. 87–90 din catalog.

⁴³ Istoria acestei unități militare rămâne slab cunoscută (Petolescu 2002, 129–130, nr. 64; Țentea – Matei-Popescu 2002–2003, 261–262).

⁴⁴ Analogii: Ardevan 2009, 129; Dudău 2006, 39–42.

⁴⁵ Găzdac 2008, 271.

⁴⁶ Găzdac 2002, 91–92; Dudău 2006, 45–46; Găzdac

cunosc așezări aflate într-o situație similară⁴⁷. În cazul de față, explicația se poate căuta, eventual, în dezvoltarea accelerată a altor centre din apropiere (Sarmizegetusa, Apulum, Germisara, Micia, Ampelum), care vor fi drenat resursele financiare într-acolo.

Perioada anarhiei militare aduce anumite note particulare. Intrările de monedă rămân încă numeroase sub domniile lui Gordian și Filip Arabul, fenomen vizibil în general în Dacia⁴⁸. Dar acum apar monedele de bronz emise de atelierele provinciale de la Dunărea mijlocie – Viminacium și Sarmizegetusa, iar acestea ajung să predominie hotărât⁴⁹. Relația pe piață dintre aceste două centre emitente⁵⁰ se vede clar și la Cigmău, emisiunile “Provincia Dacia” sunt cele mai numeroase doar până în 249 p. Chr., iar apoi chiar dispar. Disoluția circulației monetare devine vizibilă și pe acest sit, dar se produce puțin mai târziu decât pentru majoritatea castrului auxiliar din provincie⁵¹.

Mai trebuie remarcată ponderea redusă a pieselor suberate, precum și absența monedei contra-făcute. Ambele trăsături singularizează oarecum castrul de la Cigmău în epocă, printre celelalte garnizoane auxiliare⁵² și probabil se explică prin poziția relativ centrală a lui în Dacia, aproape de marile centre urbane și de alte garnizoane, așa că nu va fi resimțit atât de puternic lipsa de numerar. Totuși, este evidentă și aici aprovizionarea deficitară cu monedă la mijlocul secolului III⁵³. Nu se poate corela, deocamdată, sfârșitul circulației monetare romane la Cigmău cu retragerea garnizoanei. Iar cercetările de până acum nu au găsit nici o monedă databilă sigur după abandonarea Daciei, așa că aici lipsesc dovezile numismatice despre o supraviețuire a locuirii romane în vremurile ulterioare.

Cu siguranță, tabloul istoric schițat în lumina unor descoperiri monetare încă relativ puține nu poate fi decât parțial corect. Constatările noastre de azi rămân a fi completate cu datele arheologice și cu informațiile pe care le vor aduce cercetările viitoare.

2008, 272.

⁴⁷ Câteva exemple: Buciumi (Chirilă *et alii* 1971, 105, 107); Ilișua (Ardevan 2005, 664); Micăsasa (Mitrofan-Ardevan 1996, 122).

⁴⁸ Dudău 2006, 45–47; Găzdac 2008, 272.

⁴⁹ Pentru reducerea rolului monedelor de argint vezi Callu 1969, 114–115.

⁵⁰ Găzdac 2002, 70–71, 73; Ardevan 2005, 665; Găzdac 2008, 275–277.

⁵¹ Dudău 2006, 90–92; Găzdac 2008, 280–281.

⁵² Pentru situația generală din provincie, vezi Găzdac 2008, 278–279.

⁵³ Găzdac 2008, 280–281.

Anexa I

CATALOGUL MONEDELOR ANTICE DESCOPERITE ÎN CASTRUL DE LA CIGMĂU (JUD. HUNEDOARA)

REPUBLICA ROMANĂ

1. D. 3,29 g; 17,3 × 15,8 mm; axa 9. Inv. 52869.
Av. Cap Minerva spre dr., purtând coif cu creastă;
în spate SC, în față (X barat). Crawford 389/1,
L. Rusti (Roma, a. 76 a.Chr.)

Rv. Semilună înconjurată de șapte stele; deasupra
ei TRIO, dedesubt (L) LVCR(ETI). Crawford
390/1, *L. Lucreti Trio* (Roma, a. 76 a.Chr.).

Piesă hibridă, combină Av. și Rv. de la două tipuri
monetare diferite, emise în același an la Roma.

Conservare mediocră, circulat, tocit.

Desc. 2002, suprafața S III/3, -0,60 m.

2. D *serratus*: *Mn. Aquil. Mn. f. Mn. n.*

3,73 g; 18,4 × 18,4 mm; axa 6. Inv. 52867.

Av. Virtus, bust cu coif și drapat dr.; în față
VIRTVS, în spate III VIR. Cerc perlat.

Rv. Războinic cu scut în stg., în picioare spre
stg., cu dr. ridică un personaj căzut la pământ; în
exergă SICIL, la dr. MN AQV(IL), la stg. MN
(F)·MN·N. Cerc perlat.

Crawford 401/1 (Roma, a. 71 a.Chr.).

Conservare bună, circulat.

Desc. 4 septembrie 2004, suprafața S IV/1,
-0,60 m.

3. D: *M. Antonius IIIvir.*

2,78 g; 17,7 × 16 mm; axa 7. Inv. 52844.

Av. (ANT AVG) / IIIVIR R P C. Navă spre dr., la
proră sceptru.

Rv. LEG – (II). Acvilă legionară între două
stindarde.

Crawford 544/14 (Monetărie itinerantă cu
M. Antonius, a. 32–31 a.Chr.).

Conservare slabă, circulat, foarte tocit.

Desc. 18 august 2001, în martorul de V al caroului
C II/20, -0,15 m.

4. D: *M. Antonius IIIvir.*

3,32 g; 18,3 × 17,8 mm; axa 9. Inv. 52847.

Av. (ANT AVG / IIIVIR) R P C. Navă spre dr., la
proră sceptru.

Rv. (?). Acvilă legionară între două stindarde.

Crawford 544/13–39 (Monetărie itinerantă cu
M. Antonius, a. 32–31 a.Chr.).

Conservare foarte slabă, tocit, aproape ilizibil.

Desc. 23 august 2001, carou C II/22, între -0,48 și -0,58 m.

IMPERIUL ROMAN

Nero

5. As; 9,56 g; 28,6 × 26,4 mm; axa 6. Inv. 52834. Av. IM(P NERO CAE)SAR AVG GER P M TR P P P. Bust drapat dr. Resturi de cerc perlat. Rv. S-C. Victoria în zbor spre stg., ținând în mâini un scut cu inscripția (S P / Q R). RIC I², 182, nr. 547 (Lugdunum, a. 66–68). Conservare slabă, tocit, corodat, deteriorat. Desc. 2000, metrii 1–2, -0,60 m.

Vespasianus

6. D; 2,45 g; 18,3 × 17,2 mm; axa 7. Inv. 52935. Av. IMP TITVS CAES VESPA(S)IAN AVG P M. Cap laureat dr. Rv. TR P (I)X IMP XV – (CO)S VIII P P. Ancoră pe care se încolățește un delfin. RIC II, 119, nr. 25 (Roma, a. 80). Conservare bună, Rv. ușor tocit. Castru – detecție.

7. D; 1,90 g; 19,3 × 17,7 mm; axa 5. Inv. 52936. Av. Legenda ilizibilă. Siluetă de cap laureat dr. (Vespasianus?). Rv. Legenda ilizibilă. Silueta unui personaj feminin drapat, în picioare spre stg., brațul dr. flexat din cot, brațul stg. pe șold. Nedeterminabil. Foarte deteriorat, rupt, suprafață șlefuită, flanul pare aplatizat ulterior (încercare de a-l prelucra?). Castru – detecție.

Domitianus

8. D; 2,80 g; 19,5 × 18,2 mm; axa 5. Inv. 52838. Av. IMP CAES DOMIT AVG GERM P M TR P XV. Cap laureat dr. Urme de cerc perlat. Rv. IMP XXII COS XVII CENS P P P. Minerva în picioare spre stg., cu lance verticală. Urme de cerc perlat. RIC II, 176, nr. 193 (Roma, a. 95–96). Conservare foarte bună. Desc. 3 octombrie 2000, suprafața S VIII, metrul 14, -0,80 m.

9. As; 7,75 g; 29,3 × 27,1 mm; axa 6. Inv. 52917. Av. Legenda ilizibilă. Cap laureat dr. Rv. (MONETA AVGVSTI?) / S – C. Moneta în picioare spre stg., cu *cornucopia* (și balanță?).

Nedeterminabil. Cf. RIC II, 196 nr. 335 (Roma, a. 86), 198 nr. 354 b (Roma, a. 87), 200 nr. 372 (Roma, a. 88–89), 202 nr. 387A (Roma, a. 88), 203 nr. 395 (Roma, a. 90–91), 205 nr. 408 (Roma, a. 92–96), 206 nr. 423 (Roma, a. 95–96).

Conservare slabă, foarte tocit, legenda ilizibilă.

Desc. 22 august 2007, secțiunea S2 est, metrii 6–7, -0,45 m.

Nerva

10. HS; 27,93 g; 33,4 × 34 mm; axa 6. Inv. 52940. Av. (I)M(P NE)RVA CAES AVG P M TR P COS III P (P). Cap laureat dr. Rv. FORTVN(A) – P R / SC. Fortuna șezând spre stg., cu spice și sceptru. RIC II, 228, nr. 85 (Roma, a. 97). Conservare mediocră (Av. deteriorat, Rv. tocit și atacat de coroziune activă). Panta de sud (înspre șosea) – detecție.

11. Dp; 13,22 g; 27,7 × 26,5 mm; axa 5. Inv. 52853. Av. IMP NERVA CAES AVG P M TR P COS III P P. Cap radiat dr. Rv. LIBERTAS – (PV)BLICA / S – C. Libertas în picioare spre stg., ținând în dr. boneta frigiană și în stg. sceptru. RIC II, 229, nr. 87 (Roma, a. 97). Conservare mediocră, circulat, tocit, cu deteriorări. Desc. 1 august 2001, caseta 5, metrii 3–4, -0,40 m.

12. As; 7,40 g; 27,5 × 25,1 mm; axa 6. Inv. 52890. Av. (IMP NER)VA CAES AVG P M TR P II COS III P P. Cap laureat dr. Rv. (LIBERTAS PVBLICA) / S – C. Libertas în picioare spre stg., cu *pileus* și sceptru. RIC II, 229, nr. 100 (Roma, a. 97). Conservare slabă, Rv. aproape complet tocit. Desc. 2004, suprafața S IV/2, -1,00 m.

Traianus

13. D; 3,50 g; 19,5 × 18,8 mm; axa 7. Inv. 52864. Av. IMP TRAIANO AVG GER DAC P M TR P COS VI P P. Bust laureat dr., drapat pe umărul stâng. Cerc perlat. Rv. S P Q R OPTIMO PRINCIPI. Figură feminină așezată pe pământ spre stg., cu ramură de palmier și o roată. În exergă VIA TRAIANA. Cerc perlat. RIC II, 263, nr. 267 (Roma, a. 112–114). Conservare foarte bună. Desc. 22 august 2002, suprafața S III/4 (turn?), -0,40 m.

14. Dp; 11,59 g; 26,5 × 25,9 mm; axa? Inv. 52907.
Av. (IMP CAES NERVA T)RAIAN A(VG GERM P M TR P). Bust radiat dr., drapat pe umărul stâng.
Rv. Complet lis.

Nedeterminabil (silueta portretului seamănă cu cele dinainte de anul 103).

Conservare foarte slabă, tocit.

Desc. 29 septembrie 2006, secțiunea S2, metrii 15–16 (de la S la N), -0,60 m.

15. HS; 21,80 g; 32,1 × 31,4 mm; axa 7. Inv. 52906.

Av. (I)MP CAES (NERVAE TRAIAN)O (AVG GER DAC P M TR P COS V) P P. Cap laureat dr.
Rv. (S P Q R OPTIMO PRINC)IPI / S – C. Ceres în picioare spre stg., cu spice și torță, în stg. jos *modius* (?).

RIC II, 279, nr. 480 (Roma, a. 103–111).

Conservare slabă, foarte corodat.

Desc. 28 septembrie 2006, secțiunea S2 (sud), -0,50 m.

16. As; 11,10 g; 28,5 × 26,2 mm; axa 6. Inv. 52918.

Av. (IMP CAES NERVAE TRAIANO AVG GER DAC P M TR P COS V PP). Bust laureat și drapat pe umărul stg., spre dr.

Rv. S P Q R OPTI(MO PRINC)IPI / S – C. Saturn în picioare spre stg. cu sceptru lung și ramură de măsline.

RIC II, 279, nr. 491 (Roma, a. 103–111).

Conservare mediocră, corodat, legenda parțial ilizibilă, flan ușor descentrat.

Desc. 2007, secțiunea S2, metrii 2–3, -0,30 m.

17. As; 9,29 g; 27,1 × 26,7 mm; axa 5. Inv. 52875.

Av. IMP CAES (NERVAE TRAIAN)O AVG G(ER DAC P M TR P COS V P P). Bust laureat dr., pe umărul stâng egida.

Rv. S P Q R OP(TIMO PRINC)PI / S – C. Pax în picioare spre stg., cu ramură de măsline și *cornucopia*, ținând piciorul dr. pe un dac captiv.

RIC II, 280, nr. 503 (Roma, a. 103–111).

Conservare slabă, tocit, atacat de coroziune (mai ales pe Av.).

Desc. 2002, suprafața S III/2, metrii 2–3 spre E, -0,50 m.

18. HS; 23,21 g; 33,2 × 31,6 mm, axa 6. Inv. 52893.

Av. IMP CAES NER(VA)E T(RAIANO AVG) GER DAC P M TR P COS VI P P. Bust laureat și drapat pe umărul stg., dr. Cerc perlat.

Rv. (S) P Q (R OPT)IMO (PRINC)IPI / VIA

TRAIANA S C. Femeie așezată pe sol spre stg. cu ramură de palmier și o roată. Cerc perlat.

RIC II, 289, nr. 636 (Roma, a. 112–117).

Conservare bună, unele deteriorări.

Desc. 8 septembrie 2004, suprafața S IV/2, jumătatea de sud, la extremitatea de sud a drumului, -0,80 m.

19. Dp; 15,21 g; 26,6 × 26,4 mm; axa 7. Inv. 52905.

Av. IMP CAES NER TRAIANO O(PTIMO AVG GER DAC PART)HICO P M TR P COS VI P P. Bust radiat și drapat dr.

Rv. SENATVS POP(VLVSQVE R)OMANVS / S C. Traian în costum militar, între două *tropaea*. Resturi de cerc perlat.

RIC II, 292, nr. 676 (Roma, a. 114–117).

Conservare bună, legenda parțial tocită, deteriorare pe Rv. la marginea de sus.

Desc. 29 septembrie 2006, secțiunea S2, -0,55 m.

20. As; 7,26 g; 26,9 × 25 mm; axa 5. Inv. 52909.

Av. (IMP CAES NERVAE TRAIANO AVG GER DAC P M TR P COS V P P)? Cap laureat dr.

Rv. (S P Q R OPTIMO PRINCIPI?) / S – C. Saturn în picioare spre stg., cu sceptru și ramură (?).

Cf. RIC II, 297, nr. 491 (Roma, a. 103–111)? *ipoteză bazată pe tipul de Rv.*

Conservare slabă, foarte tocit.

Desc. 29 septembrie 2006, secțiunea S1, metrii 26–27, -0,40 m.

21. HS; 19,24 g; 33,5 × 32,7 mm; axa 6. Inv. 52854.

Av. Legenda ilizibilă. Bust laureat și drapat dr.

Rv. Legenda ilizibilă, exerga goală. Silueta unei tribune pe care șade împăratul spre dr., la stg. alte personaje în fața lui.

Nedeterminabil.

Conservare foarte slabă, tocit, deteriorat.

Desc. 7 august 2001, carou C II/2, metrul 2 E-V (partea de la N de zid), -0,60 m.

22. Dp; 11,28 g; 26,6 × 25,9 mm; axa? Inv. 52920.

Av. Legenda ilizibilă. Cap radiat dr. (*silueta lui Traian*).

Rv. Suprafață complet tocită.

Nedeterminabil.

Conservare slabă, foarte corodat.

Desc. 14 august 2007, în martorul dintre carourile C2–C3, -0,35 m.

Hadrianus

23. D suberat; 1,68 g; 18,5 × 18 mm; axa? Inv. 52896.

Av. (IMP CAESA)R TRAIAN HA(D)RI(ANVS AVG). Bust laureat și drapat dr.

Rv. Complet tocit, ilizibil.

Nedeterminabil; după legenda Av., ar fi vorba de o emisiune din anii 118–122.

Conservare slabă, pelicula de AR stricată și parțial pierdută, ciobit, deformat.

Desc. 7 septembrie 2004, suprafața S IV/1, caseta 3, lângă fundație, -0,45 m.

24. D; 3,25 g; 17,7 × 17,1 mm; axa 5. Inv. 52904.

Av. HADRIANVS – AVGVSTVS P P. Cap laureat dr. Cerc perlat.

Rv. COS – III. Abundantia șezând spre stg., cu cârlig și *cornucopia*; în stg. jos, *modius* cu spice. Cerc perlat.

RIC II, 379, nr. 338 (Roma, a. 134–138).

Conservare foarte bună.

Desc. 13 septembrie 2006, suprafața S IV/1 (prelungire), -0,20 m.

25. HS; 26,26 g; 32,2 × 32,4 mm; axa 6. Inv. 52837.

Av. IMP CAESAR TRAIANVS – S HADRIANVS AVG. Bust laureat și drapat pe umărul stâng, dr.

Rv. PONT MAX TR P – OT COS III. Iupiter șezând pe tron spre stg., cu sceptru lung și *Victoriola*. În exergă S C.

RIC II, 410, nr. 561 a (Roma, a. 119).

Conservare bună, mici deteriorări.

Desc. 12 iulie 2000, secțiunea SI, metrul 9, -0,59 m.

26. Dp; 11,72 g; 26,8 × 24,9 mm; axa 6. Inv. 52850.

Av. (IMP CAESAR TRAIAN HADRIANVS AVG P M TR P COS III). Bust radiat și drapat pe umărul stâng, dr.

Rv. (VIRTVTI – AVGVSTI / S) – C. Virtus în picioare spre dr. cu lance și *parazonium*.

RIC II, 418, nr. 605 (Roma, a. 119–121).

Conservare slabă, foarte tocit, șters, coroziuni active pe Rv.

Desc. 7 august 2001, carou C II/8, -0,50 m.

27. As; 9,66 g; 26 × 25,3 mm; axa 6. Inv. 52886.

Av. (HADRIA)NVS – AV(GVST)VS. Cap laureat dr.

Rv. (COS – III) / S – (C). Aequitas (?) în picioare spre stg., cu balanță (?) și *cornucopia*.

RIC II, 427, nr. 667, (Roma, a. 125–128).

Conservare slabă, Rv. complet tocit; orichalc, pe Av. urmele unor puncte (tentative de perforare?).

Desc. 1 octombrie 2002, caroul C III/15.

28. As; 7,65 g; 25,1 × 24,7 mm; axa 5. Inv. 52929.

Av. (H)ADR(IANVS) – (AVGVSTVS). Cap dr.

Rv. (COS III S C SALVS AVGVSTI?). Salus în picioare spre stg. hrănește un șarpe încolăcit în jurul unui altar și poartă sceptru (?).

RIC II, 427, nr. 678 (Roma, a. 125–128)?

Conservare slabă, deteriorat, legenda ilizibilă. Pare să fi fost decupat intenționat (în vremuri moderne?).

Castru.

29. As; 9,05 g; 25,7 × 24,3 mm; axa 6. Inv. 52856.

Av. HADRIANVS – AVGVSTVS. Bust drapat dr. Resturi de cerc perlat.

Rv. CLEMENTIA – AVG COS III P P / S – C. Clementia în picioare spre stg., cu sceptru și pateră. Resturi de cerc perlat.

RIC II, 432, nr. 714 (Roma, a. 132–134).

Conservare mediocră, circulat.

Desc. 2001, secțiunea S4.

30. As; 10,68 g; 27,8 × 26,2 mm; axa 6. Inv. 52891.

Av. (HADRI)ANVS – AVGVSTV(S). Bust drapat dr. Cerc perlat.

Rv. (C)LEMENTIA – AVG (P) P / S – C. Clementia în picioare spre stg., cu pateră și sceptru. În exergă COS III. Cerc perlat.

RIC II, 432, nr. 715 (Roma, a. 134–138).

Conservare bună, circulat, unele deteriorări mici.

Desc. 11 septembrie 2004, suprafața S IV/1, carou C4, -0,50 m.

31. HS; 28,91 g; 32,4 × 31,6 mm; axa 6. Inv. 52874.

Av. (HADRIA)NVS – AVG COS III P P. Bust laureat și drapat dr.

Rv. LI(BERALITA)S AVG VI / S – C. Liberalitas în picioare spre stg., cu *tessera* și *cornucopia*.

RIC II, 438, nr. 765 (Roma, a. 134–138).

Conservare slabă, tocit.

Desc. 2002, carou C III/13, -0,40 m.

32. HS; 29,20 g; 32,8 × 31,9 mm; axa 6. Inv. 52873.

Av. (H)ADRIANVS – AVG COS III P P. Cap laureat dr. Resturi de cerc perlat.

Rv. S – C Diana în picioare stg., cu săgeată și arc.

RIC II, 439, nr. 777 (Roma, a. 134–138).

Conservare slabă, corodat, tocit.

Desc. 20 septembrie 2002, – 2 m

33. As; 8,46 g; 25,2 × 25,1 mm; axa 12. Inv. 52855.
Av. HADRIANVS AVG – COS III P P. Cap stg.
Rv. ADV(E)NT(VI AVG ITAL)IAE / (S – C).
Hadrianus în picioare spre dr., ținând în stg. un *volumen*, dă mâna cu Italia în picioare spre stg. cu *cornucopia*; între ei, jos, altar.
RIC II, 454, nr. 889 (Roma, a. 134–138).
Conservare slabă, legenda parțial distrusă.
Desc. 7 august 2000, suprafața S II (partea de S), carou 30–31, -0,50 m.

34. As; 6,27 g; 25,7 × 24,7 mm; axa (?) Inv. 52919.
Av. Legenda ilizibilă. Cap laureat dr.
Rv. Suprafață complet tocită.
Nedeterminabil; portret similar emisiunilor târzii (Roma, a. 134–138)?
Conservare slabă, foarte tocit.
Desc. 16 august 2007, secțiunea S1, metrii 7–8, -0,45 m.

Antoninus Pius

35. D; 3,19 g; 18,2 × 17,2 mm; axa 7. Inv. 52871.
Av. ANTONINVS AVG – PIVS P P TR P XII. Cap laureat dr. Cerc perlat.
Rv. COS – IIII. Annona în picioare spre stg., ținând în mâna stg. ancora și în mâna dr. spice deasupra unui *modius*. Cerc perlat.
RIC III, 47, nr. 175 (Roma, a. 148–149).
Conservare foarte bună.
Desc. 2002, carou C III/15, -0,45 m.

36. D; 3,02 g; 18,6 × 17,9 mm; axa 7. Inv. 52872.
Av. IMP CAE(S T) AEL HADR AN – (T) ONINVS AVG PIVS P P. Cap laureat dr. Cerc perlat.
Rv. (T)R POT XV – C – OS IIII. Pax în picioare spre stg., cu ramură de măslin și sceptru lung. În exergă PAX. Cerc perlat.
RIC III, 52, nr. 216 a (Roma, a. 151–152).
Conservare foarte bună.
Desc. 2002, carou C III/13, -0,40 m.

37. As; 9,34 g; 26 × 26,6 mm; axa 6. Inv. 52928.
Av. (A)NTONINVS AVG (PIVS) P P TR P COS III. Cap dr.
Rv. IMPERA – (TOR II) / (S) – C. Victoria mergând spre dr. cu cunună și ramură de palmier.
RIC III, 120, nr. 731 (Roma, a. 143–144).
Conservare bună, circulat, Rv. parțial deteriorat.
Zona civilă.

38. As; 8,11 g; 26,5 × 24,8 mm; axa 6. Inv. 52922.
Av. (ANTO)NINVS AV(G PIVS PP TR P COS IIII). Cap laureat dr. Cerc perlat.
Rv. S – C. Apollo drapat, în picioare, privind spre stg., cu pateră și liră. Cerc perlat.
RIC III, 130, nr. 824 (Roma, a. 145–161).
Conservare mediocră, deteriorat parțial, marginile ciobite, legenda aproape ilizibilă. Așezarea civilă.

39. Dp; 11,84 g; 24,9 × 23,8 mm; axa 6. Inv. 52921.
Av. (ANTONIN)V(S) AVG – (PIVS P P) TR P XVI. Cap radiat dr.
Rv. (INDVLGENTI)A A(VG C)OS IIII / SC. Indulgentia șezând spre stg., cu sceptru lung și mâna dr. întinsă.
RIC III, 139, nr. 907 (Roma, a. 152–153).
Conservare mediocră, tocit, legenda aproape ilizibilă.
Așezarea civilă.

40. Dp; 11,15 g; 25 × 23 mm; axa 11. Inv. 52895.
Av. (ANTO)NINVS AVG – (PIVS P P IMP II). Cap radiat dr.
Rv. TR (POT XIX) – COS IIII / S – C. Fides Exercitus în picioare din față, privind spre stg., ține două stindarde militare.
RIC III, 144, nr. 951 (Roma, a. 155–156).
Conservare mediocră, corodat pe Av., flan mai mic decât ștanța.
Desc. 16 septembrie 2004, suprafața S IV/1, carou C5, -0,55 m.

41. HS; 18,22 g; 30 × 28,7 mm; axa (?) Inv. 52883.
Av. Cap laureat dr.
Rv. Complet tocit, corodat.
Nedeterminabil.
Conservare slabă, tocit, corodat, legenda ilizibilă.
Desc. 2002, în martor, secțiunea S7, zidul de V din *principia*, -0,50 m.

Antoninus Pius: diva Faustina I

42. As; 10,08 g; 25,4 × 26,6 mm; axa 10. Inv. 52923.
Av. (DI)VA – FAVSTINA. Bust drapat cu coafură înaltă, dr.
Rv. (AE)TER – NITAS / S – C. Ceres în picioare spre stg., cu spice și torță.
RIC III, 166, nr. 1154 (Roma, a. 141–161).
Conservare bună, circulat, unele deteriorări.

Marcus Aurelius

43. D; 3,17 g; 18,1 × 17,4 mm; axa 6. Inv. 52867. Av. IMP M AVREL ANTONINVS AVG. Cap dr. Cerc perlat.

Rv. CONCORD – AVG TR P XV. Concordia șezând spre stg., cu pateră în mâna dr. întinsă, cotul stg. îl sprijină pe statueta lui Spes, așezată pe *cornucopia*. În exergă COS III. Cerc perlat.

RIC III, 214, nr. 5 (Roma, a. 161).

Conservare foarte bună, unele deteriorări pe Rv.

Desc. 20 septembrie 2002, carou C III/13 – C III/14.

44. D; 2,88 g; 18,2 × 18 mm; axa 6. Inv. 52901.

Av. IMP M AVREL ANTONINVS AVG. Cap laureat dr. Cerc perlat.

Rv. PROV DEOR TR P XV COS III. Providentia în picioare spre stg., cu glob și *cornucopia*. Cerc perlat.

RIC III, 215, nr. 23 (Roma, a. 161).

Conservare foarte bună.

Desc. 18 septembrie 2006, carou C11, -0,70 m.

45. D; 3,34 g; 18,5 × 17,9 mm; axa 1. Inv. 52899.

Av. M ANTONINVS AVG ARM PARTH MAX. Cap laureat dr. Cerc perlat.

Rv. TR P XX(II IMP II)II COS III. Aequitas în picioare spre stg., cu balanță și *cornucopia*. Cerc perlat.

RIC III, 227, nr. 178 (Roma, dec. 167 – febr. 168).

Conservare foarte bună, circulat, flanul Rv. ușor descentrat.

Desc. 14 septembrie 2004, suprafața S IV/1, carou C4 (zona „atelier”), -0,80 m.

46. D; 2,64 g; 18,4 × 17,1 mm; axa 6. Inv. 52839.

Av. M ANTONINVS (AVG TR P XXV). Cap laureat dr.

Rv. IMP VI – COS III. Marte în picioare spre dr., cu lance și cu mâna stg. pe scut. Cerc perlat.

RIC III, 231, nr. 241 (Roma, dec. 170 – dec. 171).

Conservare bună, dar legenda Av. deteriorată.

Desc. 4 octombrie 2000, suprafața S XII, metrul 12, -0,35 m.

Marcus Aurelius: Faustina II

47. Dp; 11,54 g; 26,3 × 26,2 mm; axa 6. Inv. 52924.

Av. FAVSTINA – AVGVSTA. Bust drapat dr. Cerc perlat.

Rv. SAECVLI – FELICIT / S – C. *Pulvinar* pe care stau Commodus și Antoninus. Cerc perlat.

RIC III, 346, nr. 1666 (Roma, a. 166–176).

Conservare bună, ușor corodat.

Septimius Severus

48. D; 3,08 g; 17,5 × 16,8 mm; axa 1. Inv. 52846.

Av. (L) SEPT SEV PERT – AVG (IMP X). Cap laureat dr. Resturi de cerc perlat.

Rv. P M TR P – VI – COS II P P. Sol în picioare spre stg., cu brațul dr. ridicat și cu bici în mâna stg. Cerc perlat.

RIC IV/1, 105, nr. 117 (Roma, a. 197–198).

Conservare bună, circulat, dimensiuni mai mici decât altele.

Desc. 28 august 2001, carou C II/23.

49. D; 3,33 g; 19,2 × 17,9 mm; axa 11. Inv. 52932.

Av. SEVERVS – PIVS AVG. Bust laureat dr.

Rv. P M TR P XV – COS III P P. Africa în picioare spre dr., cu pălărie în formă de cap de elefant, în stg. ține fald cu fructe? sau șarpe?, la picioare dr. leu.

RIC IV/1, 118, nr. 207–207A (Roma, a. 207).

Conservare foarte bună, circulat.

Castru – detecție.

50. As; emitent necunoscut; 15,78 g; 28,4 × 27,8 mm; axa (?). Inv. 52912.

Av. Legenda ilizibilă. Silueta portretului aduce oarecum cu Septimius Severus (?).

Rv. Tocit complet.

Nedeterminabil.

Conservare slabă, foarte tocit, flan rombic.

Desc. 27 septembrie 2006, secțiunea S2 (nord), -0,40 m.

51. As; 13,23 g; 28 × 27,8 mm; axa 6. Inv. 52877.

Av. Cap laureat dr. (pare Septimius Severus).

Rv. Figură feminină așezată pe tron spre stg., cu sceptor lung și caduceu (?).

Nedeterminabil.

Conservare slabă, foarte tocit, legenda ilizibilă.

Desc. 19 septembrie 2002, în extensia caroului C III/15, -0,50 m.

52. As; Septimius Severus (?); 16,07 g; 30 × 28,2 mm; axa 5. Inv. 52882.

Av. Cap laureat dr. (seamănă cu Septimius Severus).

Rv. Figură feminină în picioare din față, între două *vexilla*.

Nedeterminabil.

Conservare foarte slabă, tocit, legenda ilizibilă.

Desc. 2002, în martorul S7 (zidul de V – *principia*), -0,50 m.

Septimius Severus: Caracalla Augustus

53. D; 2,75 g; 19,6 × 18,3 mm; axa 1. Inv. 52933.
Av. ANTONINVS – PIVS AVG. Cap laureat dr.
Cerc perlat.
Rv. PONTIF TR P – VIII COS II. Marte în costum militar, în picioare spre stg., în stg. lance, dr. sprijinită pe scut. Cerc perlat.
RIC IV/1, 225, nr. 83 (Roma, a. 206).
Conservare foarte bună, circulat.
Castru – detecție.

Caracalla

54. As; 10,77 g; 25,8 × 24,5 mm; axa 12. Inv. 52835.
Av. ANTO(NINVS PIVS AVG GERM). Bust laureat, drapat și cuirasat dr.
Rv. (P M TR P XVIII) COS IIII P P / S – C. Aesculapius în picioare din față, capul spre stg., ține în dr. bastonul cu șarpele încolăcit; la dr. glob, la stg. Telesphorus.
RIC IV/1, 304, nr. 554 b (Roma, a. 215).
Conservare slabă, tocit.
Desc. 12 iulie 2000, suprafața S II, metrul 14, -0,45 m.

Elagabalus

55. D; 2,08 g; 19,3 × 17,9 mm; axa 7. Inv. 52900.
Av. IMP ANTONINVS PIVS AVG. Bust laureat și drapat dr. Cerc perlat.
Rv. ABVNDANTIA AVG. Abundantia în picioare spre stg., golind *cornucopia*; în câmp stea. Cerc perlat.
RIC IV/2, 32, nr. 56 (Roma, a. 218–222).
Conservare bună, Rv. ușor tocit.
Desc. în caroul C10.

56. D suberat; 3,22 g; 17,6 × 16,9 mm; axa 11. Inv. 52889.
Av. IMP ANTONINVS AVG. Bust laureat și drapat dr.
Rv. PROVID – DEORVM. Providentia în picioare spre stg., cu glob și *cornucopia*.
RIC VI/2, 37, nr. 128 (Roma, a. 218–222).
Conservare mediocră, tocit, corodat; suprafața roșcată, aspect rugos.
Desc. 2002, caroul C III/6, -0,40 m.

57. D; 2,30 g; 19,2 × 17,7 mm; axa 11. Inv. 52937.
Av. IMP ANTONINVS AVG. Bust laureat și drapat dr.

Rv. TEMPORVM – FELICITAS. Felicitas în picioare spre stg., cu caduceu lung și *cornucopia*.
RIC IV/2, 38, nr. 150 (Roma, a. 218–222).
Conservare foarte bună.
Așezarea civilă – detecție.

58. D; 2,34 g; 21 × 18,9 mm; axa 1. Inv. 52880.
Av. IMP ANTON(I)NVS A(VG). Bust laureat și drapat dr. Resturi de cerc perlat.
Rv. VICTO(R) ANTONINI A(VG). Victoria alergând spre dr., cu cunună și ramură de palmier. Cerc perlat.
Cf. RIC IV/2, 38, nr. 153, 156 (dar legenda Av. 3) (Roma, a. 218?).
Conservare mediocră, corodat, un fragment rupt.
Desc. 2002, în pământul de aruncătură.

Elagabalus: Iulia Maesa

59. D; 2,87 g; 19,1 × 18,4 mm; axa 6. Inv. 52870.
Av. IVLIA MAESA AVG. Bust drapat dr. Cerc perlat.
Rv. PVDICITIA. Pudicitia șezând spre stg., cu sceptru lung, ridicându-și vâlul. Cerc perlat.
RIC IV/2, 50, nr. 268 (Roma, a. 218–222).
Conservare bună, circulat, tentă roșietică (suberat?).
Desc. 2002, carou C III/2, -0,40 m.

Elagabalus: Iulia Paula

60. D; 2,97 g; 18,7 × 18,3 mm; axa 7. Inv. 52866.
Av. IVLIA PAVLA AVG. Bust drapat dr. Cerc perlat.
Rv. VENVS GE – NETRIX. Venus drapată, șezând spre stg., cu glob și sceptru. Cerc perlat.
RIC IV/2, 46, nr. 222 (Roma, a. 219–220).
Conservare foarte bună.
Desc. 2002, carou C III/15, -0,45 m.

Severus Alexander

61. D; 1,79 g; 18,1 × 18,1 mm; axa 1. Inv. 52858.
Av. IMP C M AVR SEV ALEXAND AVG. Bust laureat și drapat dr.
Rv. P M TR P – III – COS P P. Pax în picioare spre stg., cu ramură de măslin și sceptru. Cerc perlat.
RIC IV/2, 73, nr. 40 (Roma, a. 224).
Conservare mediocră, deteriorat, tocit, aliaj slab cu irizări roșcate.
Desc. 1 august 2000, suprafața S III (vest).

62. D; 2,32 g; 19,4 × 16,5 mm; axa 12. Inv. 52841.
Av. IMP C M AVR SEV – ALEXAND AVG. Bust laureat și drapat dr. Resturi de cerc perlat.

Rv. P M T R P (VI) – COS II P P. Pax alergând spre stg., cu ramura de măslin și sceptru.

RIC IV/2, 75, nr. 67 (Roma, a. 227).

Conservare mediocră, deteriorat, porțiuni lipsă (flan prea mic și oval?), aliaj poros; fisură transversală, cu adâncire pe Rv. (tentativă de decupare?). În crăpături de pe Rv. se vede o culoare roșcată (suberat? sau depuneri externe?).

Desc. 16 august 2001, carou C II/13, -0,50 m.

63. D; 1,72 g; 18,1 × 17,3 mm; axa 5. Inv. 52868.

Av. IMP C (M) AVR SEV – ALEXAND AVG. Bust laureat și drapat dr.

Rv. ANNO – N – A AVG. Annona în picioare spre stg., cu spice de grâu și *cornucopia*, în stg. jos *modius*. Resturi de cerc perlat.

RIC IV/2, 81, nr. 133 (Roma, a. 222–228).

Conservare slabă, Rv. tocit, aliaj slab, puncte cu coroziuni active.

Desc. 2 august 2002, carou C III/14, -0,50 m.

64. D; 2,37 g; 18,6 × 16,2 mm; axa 12. Inv. 52842.

Av. (IMP C MA)VR SEV – ALEXAND AVG. Bust laureat și drapat dr. Resturi de cerc perlat.

Rv. SALVS PVBLICA. Salus șezând spre stg. hrănește șarpele încolăcit pe un altar. Resturi de cerc perlat.

RIC IV/2, 84, nr. 178 (Roma, a. 222–228).

Conservare bună, parțial tocit, mici deteriorări, fragmente lipsă din margine.

Desc. 7 august 2001, carou C II/9, -0,35 m.

65. D; 1,84 g; 19,2 × 17,3 mm; axa 11. Inv. 52939.

Av. IMP C M AVR (SEV ALEX)AND AVG. Bust laureat și drapat dr. Cerc perlat.

Rv. Legenda ilizibilă, spurafată tocită, urme de cerc perlat. Se mai văd picioarele unui scaun și un altar la stg.? (Ar putea fi: SALVS PVBLICA, Salus șezând spre stg. și hrănind șarpele încolăcit pe un altar?).

Cf. RIC IV/2, 84, nr. 178 (Roma, a. 222–228).

Conservare mediocră, circulat, flan ciobit, Rv. tocit; prezintă reflexe roșcate (aliaj slab?).

Castru – detecție.

66. D; 2,70 g; 19,4 × 17,2 mm; axa 1. Inv. 52903.

Av. IMP SEV ALE–XAND AVG. Cap laureat dr. Cerc perlat.

Rv. ANNO – NA AVG. Annona în picioare spre dr., cu *modius* și cârma pe un glob, piciorul stâng pe proră de corabie. Cerc perlat.

RIC IV/2, 85, nr. 190 (Roma, a. 228–231).

Conservare bună, circulat, dar din margine lipsesc două fragmente rupte.

Desc. 29 septembrie 2006, secțiunea S1, metrii 25–27, -0,60 m.

Severus Alexander: Orbiana

67. D; 2,97 g; 18,8 × 17,3 mm; axa 5. Inv. 52865.

Av. SALL BARBIA – ORBIANA AVG. Bust diademat și drapat dr. Cerc perlat.

Rv. CONCORDIA – AVGG. Concordia șezând spre stg., cu pateră și dublu *cornucopia*. Cerc perlat. RIC IV/2, 96, nr. 319 (Roma, a. 225–228).

Conservare bună, circulat.

Desc. 2002, suprafața S III/2, metrii 2–3 E, -0,50 m.

Severus Alexander: Iulia Mamaea

68. D; 2,30 g; 19 × 18,8 mm; axa 6. Inv. 52905.

Av. IVLIA MA – MAEA AVG. Bust drapat și diademat dr. Cerc perlat.

Rv. VES – TA. Vesta în picioare spre stg., cu sceptru lung și *palladium*.

RIC IV/2, 99, nr. 360 (Roma, a. 222–235).

Conservare mediocră, tocit, corodat; aliaj slab.

Desc. 27 septembrie 2006, secțiunea S2, -0,45 m.

69. As (orichalc, dar pe Av. cap laureat!), Severus Alexander (?)

12,37 g; 26,3 × 26,1 mm; axa 1. Inv. 52930.

Av. (IMP CAES M AVR SEV ALEXANDER AVG? Bust laureat dr., drapat pe umărul stg.?).

Rv. VIC(TORIA – AVGVSTI) S – (C). Victoria în picioare spre dr. scrie pe un scut prins într-un pom (VOT X).

Cf. RIC IV/2, 119, nr. 617 (Roma, a. 232; celebrează 10 ani de domnie, n. n).

Conservare slabă, tocit, deteriorat, legenda ilizibilă. Castru.

70. HS (bronz roșcat); 12,71 g; 27,2 × 27,3 mm; axa 12. Inv. 52857.

Av. IMP SEV ALE–XANDER AVG. Cap laureat dr.

Rv. (P M T R P VIII COS III P P / S – C). Siluetă slabă a Victoriei spre dr., scriind (VOT X) pe un scut suspendat într-un arbore.

RIC IV/2, 410, nr. 505 (Roma, a. 230).

Conservare slabă, tocit, un fragment rupt, urme de lipire pe Rv. (ceva adăugat?).

Desc. 16 august 2001, carou C II/12 (suprafață), -0,55 m.

Maximinus Thrax

71. HS (bronz roșcat); 8,04 g; 26,6 × 27,1 mm; axa 1. Inv. 52859.
Av. MAXIMINVS PIVS AVG (GERM). Bust laureat, drapat și cuirasat dr.
Rv. (PAX AV)GVSTI / S – C. Pax în picioare spre stg., cu ramură de măslin și *cornucopia*.
RIC IV/2, 146, nr. 81 (Roma, a. 236–238).
Conservare mediocră, tocit, flan Rv. descentrat.
Desc. 30 august 2001, în martorul dintre carourile C II/13 și C II/14.

Balbinus

72. HS; 22,49 g; 32,5 × 29,8 mm; axa 12. Inv. 52887.
Av. IMP CAES D CAEL BALBIN(V)S AVG. Bust laureat, drapat și cuirasat dr. Cerc perlat.
Rv. P M (TR) P COS II P P / S – C. Felicitas în picioare spre stg. cu caduceu și sceptru scurt. Cerc perlat.
RIC IV/2, 171, nr. 18 (Roma, a. 238).
Conservare bună, circulat, corodat, un colț deteriorat.
Desc. 2002, carou C III/2, -0,60 m.

Gordianus III

73. Ant. suberat; 4,13 g; 21,9 × 21,3 mm; axa 6. Inv. 52843.
Av. IMP CA(E)S M ANT GORDIANVS (AVG). Bust radiat și drapat dr. Resturi de cerc perlat.
Rv. FIDES MILIT(VM). Fides în picioare spre stg., cu stindard militar și sceptru transversal. Resturi de cerc perlat.
RIC IV/3, 15, nr. 1 (Roma, a. 238–239).
Conservare mediocră, pelicula de AR parțial distrusă.
Desc. 1 august 2001, caseta I, -0,40 m, pe zid spre latura de E.

74. Ant; 2,90 g; 22,5 × 21,8 mm; axa 6. Inv. 52845.
Av. IMP GORDIANVS PIVS FEL AVG. Bust radiat și drapat dr. Cerc perlat.
Rv. AETER – NITATI AVG. Sol în picioare spre stg., cu brațul drept ridicat și cu glob în mâna stg. Cerc perlat.
RIC IV/3, 24, nr. 83 (Roma, a. 241–243).
Conservare bună, circulat.
Desc. 24 august 2001, carou C II/22, -0,40 m.

75. Ant; 3,08 g; 22,8 × 22,4 mm; axa 12. Inv. 52938.

Av. IMP GORDIANVS PIVS FEL AVG. Bust radiat și drapat dr. Cerc perlat.
Rv. SECVRIT P(ER)P. Securitas în picioare spre stg., cu sceptru lung în dr. și stg. rezemată de o coloană. Cerc perlat.
RIC IV/3, 31, nr. 151 (Roma, a. 243–244).
Conservare bună, circulat (ștanță uzată), marginea deteriorată.
Castru – detecție.

76. Ant suberat; 4,02 g; 21,5 × 19,8 mm; axa 11. Inv. 52894.
Av. (IMP) GORDIA(NVS PIVS FEL AVG). Bust radiat și drapat dr.
Rv. (FIDES MILITVM). Fides în picioare spre stg. cu un stindard militar (?).
Cf. RIC VI/3, 34, nr.182 (Roma, a. 238–239).
Conservare foarte slabă, s-a păstrat doar miezul de AE cu urme de argintare; foarte tocit, pe Rv. corозиuni active.
Desc. 16 septembrie 2004, suprafața S IV/1, carou C5, pe zid, -0,25 m.

77. HS (bronz roșcat); 13,68 g; 29,5 × 27,7 mm; axa 11. Inv. 52860.
Av. IMP (GOR)DIANVS PIVS FEL AVG. Bust laureat și drapat dr.
Rv. FE(L)ICITA(S) TE(MPOR)VM / S – C. Felicitas în picioare spre stg., cu caduceu lung și *cornucopia*.
RIC IV/3, 51, nr. 330 (Roma, a. 243–244).
Conservare mediocră, circulat, flan Rv. ușor descentrat.
Desc. 2001, carou C II/22, -0,48 -0,58 m.

Trebonianus Gallus: Volusianus Augustus

78. Ant; 1,89 g; 17,3 × 18,5 mm; axa 8. Inv. 52902.
Av. IMP CAE C VIB VOLVSI(ANO AVG). Bust radiat, drapat și cuirasat dr. Resturi de cerc perlat.
Rv. CON(COR)DIA AVGG. Concordia șezând spre stg., cu pateră și dublu *cornucopia*.
RIC IV/3, 178, nr. 168 (Roma, a. 251–253).
Conservare mediocră, rupt. Aliaj cu irizări roșiatice; suprafață rugoasă, corodată (ștanță neglijent lucrată?).
Desc. 30 septembrie 2006, secțiunea S2, -0,65 m.

Emitent necunoscut

79. D; 2,40 g; 18,1 × 17,8 mm; axa (?). Inv. 52840.
Nedeterminabil; pare un denar din epoca Severilor.
Aliaj slab, poros; conservare foarte slabă, puternic

deteriorat (ambele fețe distruse, deformat mecanic; trecut prin foc?).

Desc. 21 septembrie 2001, caroul C II/14, -0,60 m.

80. D suberat; 2,21 g; 17,3 × 15,9 mm; axa (?). Inv. 52934.

Av. Complet distrus, ilizibil.

Rv. Tocit, ilizibil; se mai distinge silueta unei figuri feminine în picioare stg., cu *cornucopia* și cu altar aprins în stg. jos.

Nedeterminabil.

Deteriorat, doar miezul de AE cu rămășițe din pojiștița de AR, atacat de coroziune activă.

Așezarea civilă – detecție.

81. D suberat; 3,52 g; 17,9 × 18,6 mm; axa (?). Inv. 52916.

Av. Ilizibil, abia se distinge urma unui cap de bărbat dr.

Rv. Complet tocit.

Nedeterminabil.

Conservare foarte slabă, s-a păstrat doar nucleul de bronz cu urme de argintare, complet tocit, crăpat.

Desc. 13 septembrie 2006, carou C8, -0,25 m.

82. Dp (? – după culoare); 12,05 g; 26,7 × 26,2 mm; axa 11 (?). Inv. 52925.

Av. Legenda complet ilizibilă; abia se ghicește silueta unui portret.

Rv. Legenda complet ilizibilă; se distinge o siluetă în picioare.

Nedeterminabil (posibil sec. II p.Chr.).

Conservare foarte slabă, puternic deteriorat, ilizibil.

83. As; 9,97 g; 27,5 × 26,8 mm; axa (?). Inv. 52879.

Av. Legenda ilizibilă. Bust drapat dr.

Rv. Complet tocit.

Nedeterminabil.

Conservare foarte slabă, corodat, tocit, ilizibil.

Desc. 2 octombrie 2002, suprafața S III/4.

PROVINCIA MOESIA SUPERIOR

Gordianus III

84. HS; 16,76 g; 29,6 × 29,1 mm; axa 1. Inv. 52908.

Av. (IMP C)AES (M) ANT GORDIANVS AVG. Bust laureat și drapat dr. Cerc perlat.

Rv. P M S C – OL VIM. Moesia Superior drapată, în picioare spre stg., în stg. jos taur spre dr., în dr. jos leu spre stg. În exergă AN (?).

Cf. Pick 70, 71, 75, 76, 79, 81, 83, 85, 89, 92; Martin 1.01, 1.05–1.08, 1.12, 1.17, 1.20–1.22,

1.24–1.28, 1.31, 1.34–1.36, 1.42, 1.44, 1.47 (Viminacium, a. 239–244). Vezi și RPC VII.2, 5, 8 (Viminacium, a. 240–241), 13–14 (Viminacium, a. 241–242).

Conservare mediocră, tocit, deteriorat, flan Av. ușor descentrat.

Desc. 13 septembrie 2006, carou C9, -0,20 m.

85. HS; 18,21 g; 28,8 × 28,4 mm; axa 1. Inv. 52878.

Av. IMP GO(RDI)ANVS PIVS (FEL AV)G. Bust laureat și drapat dr.

Rv. P M S C – OL VIM. Moesia Superior în picioare, cu mâinile în jos; în stg. jos taur spre dr., în dr. jos leu spre stg. În exergă AN III.

Pick 81; Martin 1.25.1; RPC VII.2, 21 (Viminacium, a. 241–242).

Conservare mediocră, deteriorat, corodat (pe Rv. coroziuni active).

Desc. 2002, carou C III/13, -0,40 m.

86. Dp; 6,94 g; 23,2 × 22,3 mm; axa 1. Inv. 52885.

Av. (IM)P GORDIANVS PIVS FEL AVG. Bust radiat și drapat dr. Cerc perlat.

Rv. P (M S CO – L) VIM. Moesia Superior în picioare din față, cu brațele în jos; în stg. jos taur spre dr., în dr. jos leu spre stg. În exergă AN IIII. Cerc perlat.

Pick 84; Martin 1.32.2; RPC VII.2, 16 (Viminacium, a. 242–243).

Conservare bună, Rv. parțial tocit. Pe ambele fețe, punct central adâncit.

Desc. 2002, suprafața S III/2.

Decius

87. HS; 12,01 g; 27,1 × 26,4 mm; axa 7. Inv. 52851.

Av. (IMP) CAES C MES Q DECIVS P (F AVG). Bust laureat și drapat dr.

Rv. P M S – C – OL VIM. Pax în picioare spre stg., în dr. întinsă ține ramură, în stg. sceptru cu *Victoriola* purtând cunună și ramură de palmier; în stg. jos taur spre dr., în dr. jos leu spre stg. În exergă AN XI.

Pick 123; Martin 3.01.2; RPC IX, 3 (Viminacium, a. 249–250).

Conservare slabă, tocit, deteriorat.

Desc. 21 august 2001, carou C II/22, -0,45 m.

88. HS; 13,50 g; 27,6 × 26,3 mm; axa 6. Inv. 52914.

Av. IMP (TRAIANVS) DECIVS AVG. Bust laureat și drapat dr. Resturi de cerc perlat.

Rv. P M S C – OL VIM. Moesia Superior în picioare spre stg., în haină lungă, cu brațele în jos; în stg. jos taur spre dr., în dr. jos leu spre stg. În exergă AN XI. Resturi de cerc perlat.

Pick 125; Martin 3.04.1; RPC IX, 2 (Viminacium, a. 249–250).

Conservare bună, mici deteriorări.

Desc. 28 septembrie 2006, secțiunea S1, metrul 36 (de la V spre E), -0,40 m.

Trebonianus Gallus: Volusianus

89. HS; 12,65 g; 27,8 × 26,1 mm; axa 6. Inv. 52848.

Av. IMP C C VIB VOLVSIANVS (A)V(G). Bust laureat, drapat și cuirasat dr.

Rv. P M S C – OL VIM. Moesia Superior în picioare, privind spre stg., cu brațele întinse în jos; în stg. jos taur spre dr., în dr. jos leu spre stg. În exergă AN XIII. Cerc perlat.

Pick 174; Martin 5.25.1; RPC IX, 67 (Viminacium, a. 251–252).

Conservare mediocră, circulat, porțiuni tocite.

Desc. 2001, carou C II/8, -0,60 m.

Gallienus

90. HS; 9,38 g; 25,7 × 25,5 mm; axa 1. Inv. 52892.

Av. IMP GALLIENVS P AVG. Bust laureat și drapat dr. Resturi de cerc perlat.

Rv. P M S C – OL VIM. Moesia Superior în picioare spre stg., în veșmânt lung, cu brațele în jos; în stg. jos taur spre dr., în dr. jos leu spre stg. În exergă AN XVI.

Pick 193; Martin 7.14.1 (Viminacium, a. 254–255).

Conservare bună, parțial tocit.

Desc. 2004, suprafața S IV/1, carou C5, -0,30 m.

PROVINCIA DACIA

Philippus Arabs

91. HS; 11,72 g; 26,9 × 26,7 mm; axa 1. Inv. 52931.

Av. IMP M IVL PHILI(PPVS) AVG. Bust laureat și drapat dr. Cerc perlat.

Rv. (PROV)INCIA DACIA. Dacia în picioare spre stg., cu *pileus* și veșmânt lung, ține în dr. sabia curbă, iar în stg. *vexillum* cu DF; la stg. vultur cu cunună în cioc privind spre dr., la dr. leu spre stg. În exergă AN · I ·

Pick 1; Martin 2.51.1; RPC VIII, unassigned – ID 2265 (Sarmizegetusa / Apulum, a. 246–247).

Conservare bună, lipsă un fragment (rupt intenționat?) și Rv. ușor deteriorat.

Castru.

92. HS; 13,82 g; 28,4 × 28,8 mm; axa 1. Inv. 52913.

Av. IMP M IVL PHILIPPVS AVG. Bust laureat, drapat și cuirasat dr. Cerc perlat.

Rv. PROVINCIA DACIA. Dacia în picioare spre stg., cu haină lungă și *pileus*, ține în dr. sabia curbă și în stg. *vexillum* cu DF; la stg. vultur cu cunună în cioc privind spre dr., la dr. leu spre stg. În exergă AN · I · Cerc perlat.

Pick 1; Martin 2.51.1; RPC VIII, unassigned – ID 2265 (Sarmizegetusa / Apulum, a. 246–247).

Conservare bună, corodat pe alocuri.

Desc. 27 septembrie 2006, secțiunea S1, -0,30 m.

93. HS; 16,13 g; 28,3 × 28,1 mm; axa 7. Inv. 52836.

Av. IMP M IVL PHIL(IPPVS) AVG. Bust laureat și drapat dr. Cerc perlat.

Rv. PROVIN(CI)A DACIA. Dacia în picioare spre stg., cu sabie curbă și *pileus*, ține în stg. un *vexillum* cu (DF); în stg. jos vultur cu cunună în cioc spre dr., în dr. jos leu spre stg. În exergă AN · I · Cerc perlat.

Pick 1; Martin 2.51.1–2; RPC VIII, unassigned – ID 2265 (Sarmizegetusa / Apulum, a. 246–247).

Conservare mediocră, tocit parțial.

Desc. 8 august 2000, secțiunea S6, metrul 7, -0,20 m.

94. HS; 15,31 g; 29,4 × 28 mm; axa 1. Inv. 52861.

Av. IMP M IVL PHILIPPVS AVG. Bust laureat și drapat dr. Cerc perlat.

Rv. PROVINCIA – DACIA. Dacia în picioare spre stg., cu veșmânt lung și *pileus*, ține în dr. sabia curbă și în stg. un *vexillum* cu DF; în stg. jos vultur spre stg. cu coroană în cioc, în dr. jos leu spre stg. În exergă AN · I · Cerc perlat.

Pick 1; Martin 2.51.3; RPC VIII, unassigned – ID 2265 (Sarmizegetusa / Apulum, a. 246–247).

Conservare bună, corodat, mici deteriorări.

Desc. 2001, în aruncătura N-S.

95. Dp; 4,45 g; 22,4 × 21,4 mm; axa 1. Inv. 52888.

Av. (IMP) M IVL (PHI)LI(PPVS) AVG. Bust radiat și drapat dr.

Rv. (PROVIN)CIA (D)ACIA. Dacia în picioare spre stg., cu veșmânt lung, *pileus* și sabie curbă în mâna dr., ține în mână stg. un *vexillum* cu semnele DF; în stg. jos vulturul spre dr., în dr. jos leul spre stg. În exergă AN I. Punct adâncit în centru.

Pick 2; Martin 2.52; RPC VIII, unassigned – ID 2320 (Sarmizegetusa / Apulum, a. 246–247).

Conservare foarte slabă, corodat puternic, un fragment lipsă (tentative de secționare?).

Desc. 2002, în martorul dintre C3 și C4.

96. Dp; 4,55 g; 20,5 × 20,1 mm; axa 8. Inv. 52881. Av. IMP M IVL PHILIPPVS AVG. Bust radiat și cuirasat dr. Cerc perlat.

Rv. PROV–INCIA DACIA. Dacia în picioare spre stg., în veșmânt lung și cu *pileus*, ține în dr. sabia curbă; în ambele părți *vexilla*, cu semnele V (stg.) și XIII (dr.). În stg. jos vultur cu cununa în cioc spre dr., în dr. jos taur spre stg. Cerc perlat. În exergă AN · I ·

Pick 5; Martin 2.55; RPC VIII, unassigned – ID 2465 (Sarmizegetusa / Apulum, a. 246–247).

Conservare bună.

Desc. 1 octombrie 2002, caroul C III/14.

97. HS; 14,64 g; 26,7 × 27 mm; axa 1. Inv. 52910. Av. IMP M IVL PHILIPPVS AVG. Bust laureat și drapat dr. Cerc perlat.

Rv. PROVI – NCIA DA – CIA. Dacia în picioare spre stg., cu haină lungă și *pileus*, are sabia curbă în dr. și de cele două părți câte un stindard de legiune cu cifrele V (în stg.), respectiv XIII (în dr.). În stg. jos vultur privind spre dr., în dr. jos leu spre stg. În exergă AN · II · Urme de cerc perlat.

Pick 7; Martin 2.57 – mai ales 2.57.7; RPC VIII, unassigned – ID 26548, 2332 (Sarmizegetusa / Apulum, a. 247–248).

Conservare bună, mici deteriorări.

Desc. 28 septembrie 2006, secțiunea S1, -0,50 m.

98. HS; 12,79 g; 27,6 × 25,6 mm; axa 1. Inv. 52862.

Av. (IMP M) IVL PHILIPPVS AVG. Bust laureat și drapat dr.

Rv. PROVI – NCIA DACIA. Dacia în veșmânt lung și cu *pileus*, șezând spre stg., în dr. pateră, la dr. și stg. *vexilla* cu semnele V (la stg.), respectiv (XIII) (la dr.). În stg. jos vultur cu cunună în cioc spre dr., în dr. jos leu spre stg. În exergă AN · II ·

Pick 12; Martin 2.63; RPC VIII, unassigned – ID 2463 (Sarmizegetusa / Apulum, a. 247–248).

Conservare slabă, corodat, centrul Rv. deteriorat.

Desc. 8 august 2001, caroul C II/15 (latura de E), -0,50 m.

99. HS; 18,24 g; 27,6 × 25,9 mm; axa 7. Inv. 52863.

Av. IMP (M IV)L PHILIPPVS AVG. Bust laureat și drapat dr.

Rv. (P)ROV–INC – IA D(ACIA). Dacia în picioare spre stg., cu veșmânt lung, *pileus* și sabie curbă, ține cu stg. un *vexillum* cu semnele (XIII) și cu dr. un *vexillum* cu semnul V; în stg. jos vultur cu cunună în cioc spre dr., în dr. jos leu spre stg. În exergă AN III.

Pick 16; Martin 2.67.17; RPC VIII, unassigned – ID 2494 (Sarmizegetusa / Apulum, a. 248–249).

Conservare slabă, corodat.

Desc. 2001, în pământul de aruncătură.

Philippus Arabs: Marcia Otacilia Severa

100. HS; 14,02 g; 28,8 × 27,6 mm; axa 2. Inv. 52849.

Av. MARCIA OTACI – LIA SEVER(A AVG). Bust diademat și drapat dr. Cerc perlat.

Rv. PROVI – NCI – A – DACIA. Dacia în veșmânt lung și cu *pileus* șezând pe tron spre stg., în mâna stg. spice; flancată de două *vexilla*, cu semnul V și un cap de vultur (în stg.) respectiv XIII și un cap de leu (în dr.). În exergă AN · II · Cerc perlat.

Pick 24; Martin 2.77.1; RPC VIII, unassigned – ID 26553 (Sarmizegetusa / Apulum, a. 247–248). Conservare bună, circulat.

Desc. 2001, carou C II/2, -0,60 m, partea de N a zidului.

Philippus Arabs: Philippus Iunior Caesar

101. HS; 14,23 g; 27,5 × 27,1 mm; axa 7. Inv. 52911.

Av. M IVL PHILIPPVS CAES. Bust drapat dr. Cerc perlat.

Rv. PRO – VINCIA DACIA. Dacia în picioare spre stg., cu haină lungă și *pileus*, are sabia curbă în dr. și în cele două părți câte un stindard de legiune cu cifrele V (în stg.), respectiv XIII (în dr.). În stg. jos vultur privind spre dr., în dr. jos leu spre stg. În exergă AN (I). Cerc perlat.

Pick 29; Martin 2.83 – mai ales 2.83.4; RPC VIII, unassigned – ID 2319 (Sarmizegetusa / Apulum, a. 246–247). Conservare mediocră, corodat, unele deteriorări.

Desc. 28 septembrie 2006, secțiunea S1, -0,50 m.

COLONIA IVLIA AVGVSTA BERYTVS?

Claudius (?)

102. AE; 4,34 g; 16,9 × 16,6 mm; axa 10. Inv. 52876.

Av. (TI) CLAVD CAESAR AVG...?). Cap stg.

Rv. (COL IVL AVG?). Pereche de boi trăgând un plug condus de un om, spre dr.

Cf. RPC I, 4546, dar piesă de modul mai mare (Berytus, a. 41–54).

Conservare slabă, tocit, corodat, legenda ilizibilă.

Desc. 2002, carou C III/14, colțul de S-V al *principiei*.

EMITENT NECUNOSCUȚ

103. AE mic; 0,43 g; 15,2 × 14,7 mm; axa (?). Inv. 52852.

Nedeterminabil (să fie un AE 4 din sec. IV? sau ceva medieval?).

Conservare foarte slabă, tocit, ilizibil.

Desc. 2001, în caroul C II/11, -0,30 m.

Anexa II

DESCOPERIRI MONETARE ÎN CASTRUL DE LA CIGMĂU

Nr. crt.	Emitent principal	AR				AE Roma			AE Provinc.			Total
		D	D sub	Ant	Ant sub	HS	Dp	As	HS	Dp	AE?	
1	Republ. Romană	5										5
2	Claudius										1	1
3	Nero							1				1
4	Vespasianus	2										2
5	Domitianus	1						1				2
6	Nerva					1	1	1				3
7	Traianus	1				3	2	3				9
8	Hadrianus	1	1			3	1	6				12
9	Antoninus Pius	2				1	2	3				8
10	M. Aurelius	5					1					6
11	Sept. Severus	2						3				5
12	Caracalla							1				1
13	Elagabalus	4	1									5
14	Severus Alex.	8				1		1				10
15	Maximinus					1						1
16	Gordianus III			2	2	2			2	1		9
17	Philippus								9	2		11
18	Decius								2			2
19	Treb. Gallus			1					1			2
20	Gallienus								1			1
21	Nedeterminate	3						1	1		1	6
	TOTAL	34	2	3	2	12	7	21	16	3	2	102

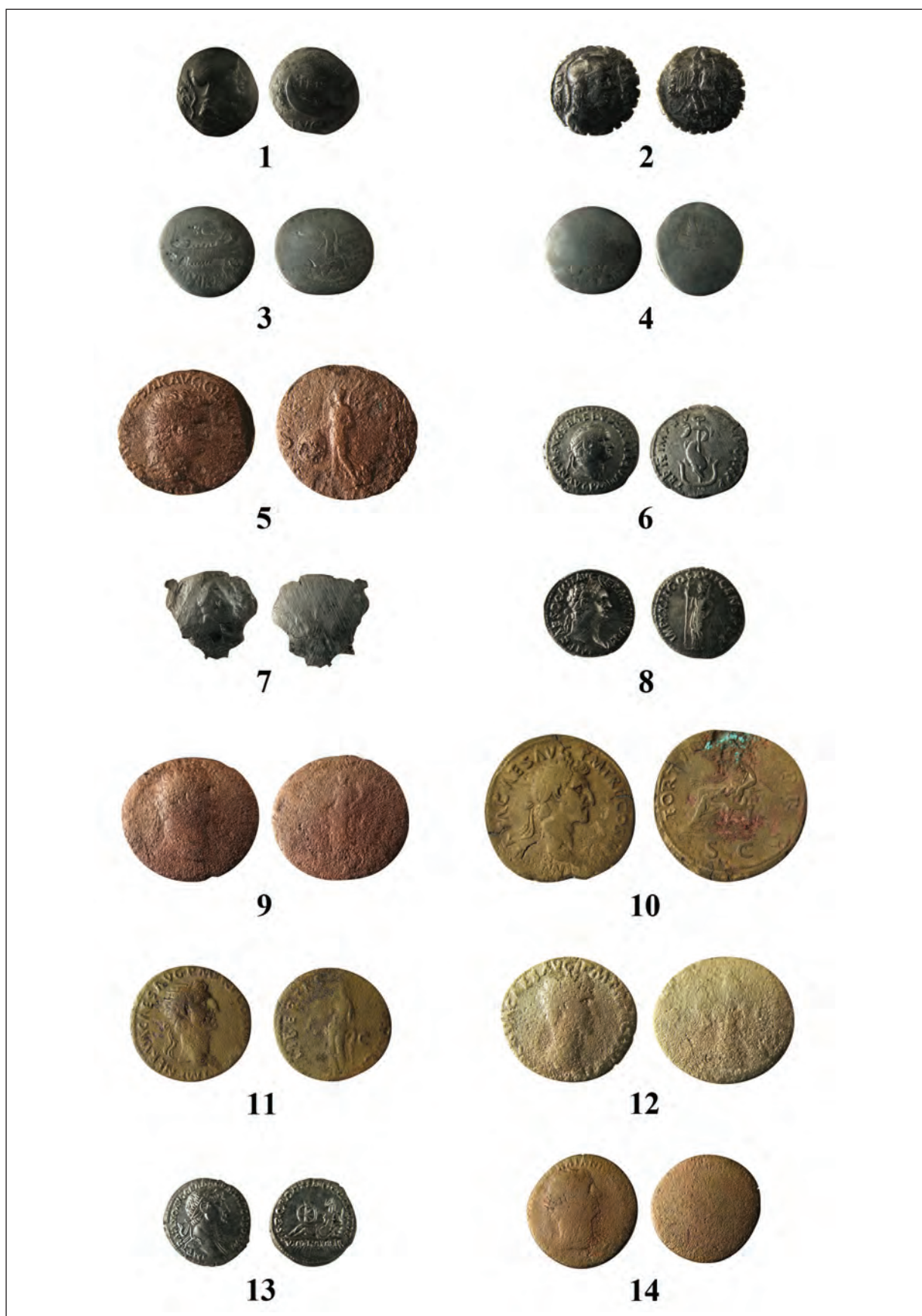
Anexa III

DESCOPERIRI MONETARE DIN CASTRUL DE LA CIGMĂU

Nr. crt.	Emitent principal	Ani	Nr. monede	Coef. intr. monede/an
1	Republica Romană	60	5	0,08
2	Claudius	13	1	0,07
3	Nero	14	1	0,07
4	Vespasianus	10	2	0,2
5	Domitianus	15	2	0,13
6	Nerva	2	3	1,5
7	Traianus	19	9	0,47
8	Hadrianus	21	12	0,57
9	Antoninus Pius	23	8	0,34
10	Marcus Aurelius	19	6	0,31
11	Septimius Severus	18	5	0,27
12	Caracalla	6	1	0,16
13	Elagabalus	4	5	1,25
14	Severus Alexander	13	10	0,76
15	Maximinus Thrax	3	1	0,33
16	Gordianus III	6	9	1,5
17	Philippus Arabs	5	11	2,2
18	Decius	2	2	1
19	Trebonianus Gallus	2	2	1
20	Gallienus	15	1	0,06

BIBLIOGRAFIE

- Ardevan 1991
R. Ardevan, Monetary circulation in the ancient settlement of Gherla (Cluj County), *Eos. Commentarii Societatis Philologae Polonorum*, 79 (1991), Wrocław, 223–235.
- Ardevan 1998
R. Ardevan, *Viața municipală în Dacia romană*, Timișoara (1998).
- Ardevan 2005
R. Ardevan, Monetary circulation and provincial society in the Roman settlement of Ilișua (Dacia), in C. Alfaro, C. Marcos, P. Otero (eds.), *XIII Congreso Internacional de Numismática. Actas – Proceedings – Actes*, Madrid (2005), 663–671.
- Ardevan 2009
R. Ardevan, Monedele grecești de la Costești – o reconsiderare, *Bibliotheca Historica et Archaeologica Universitatis Temesiensis*, 11 (2009), Timișoara, 125–131.
- Callu 1969
J. P. Callu, *La politique monétaire des empereurs romains de 238 à 311*, Paris (1969).
- CCAR
Cronica cercetărilor arheologice din România, publicație on-line pe site-ul <http://www.cimec.ro/Arheologie.html> (accesată în 20 ianuarie 2018).
- Chirilă et alii 1971
E. Chirilă, N. Gudea, C. Pop, V. Lucăcel, *Castrul roman de la Buciumi*, Cluj (1971).
- Crawford
M. H. Crawford, *Roman Republican Coinage*, Cambridge (1989).
- Dudău 2006
O. Dudău, *Circulația monetară în castrele de trupe auxiliare din provincia Dacia*, Timișoara (2006).
- EAIVR
Enciclopedia arheologiei și istoriei vechi a României, București, I (1994).
- Găzdac 2002
C. Găzdac, *Circulația monetară în Dacia și în provinciile învecinate de la Traian la Constantin I*, Cluj-Napoca (2002).
- Găzdac 2008
C. Găzdac, Aspects of coin circulation in Roman Dacia, in A. Bursche, R. Ciolek, R. Wolters (eds.), *Roman Coins outside the Empire. Ways and Phases, Contexts and Functions*, Wetteren (2008), 269–294.
- IDR
I. I. Russu (ed.), *Inscripțiile Daciei romane*, București.
- Luca 2005
S. A. Luca, *Repertoriul arheologic al județului Hunedoara*, Alba Iulia (2005).
- Martin
F. Martin, *Kolonialprägungen aus Moesia Superior und Dacia*, Budapest-Bonn (1992).
- Mihăilescu-Bîrliba 1989–1993
V. Mihăilescu-Bîrliba, Războaiele daco-romane și descoperirile monetare, *Acta Musei Napocensis*, 26–30/I (1989–1993), 39–44.
- Mitrofan-Ardevan 1996
I. Mitrofan, R. Ardevan, Découvertes monétaires dans l'établissement romain de Micăsasa, *Studii și Cercetări de Numismatică*, 11 (1996), 119–129.
- Nemeth 1997
E. Nemeth, Die Numeri im römischen Heer Dakien, *Ephemeris Napocensis*, 7 (1997), 101–116.
- Oltean-Hanson 2001
I. Oltean, W. S. Hanson, Military *vici* in Roman Dacia: an aerial perspective, *Acta Musei Napocensis*, 38/I (2001), 123–134.
- Petolescu 2002
C. C. Petolescu, *Auxilia Daciae. Contribuție la istoria militară a Daciei romane*, București (2002).
- Pick
B. Pick, *Die antiken Münzen Nord-Griechenlands*, I/1, Berlin (1898).
- Popa 2002
D. Popa, *Villae, vici, pagi. Așezările rurale din Dacia romană intracarpatică*, Sibiu (2002).
- RIC
Roman Imperial Coinage, London, I (1926)–X (1985).
- RPC
Roman Provincial Coinage, Oxford, 1992 – 2025 (exclusiv online; <http://rpc.ashmus.ox.ac.uk> accesat în 13 ianuarie 2025).
- Stan 2014
M. G. Stan, The phenomenon of Roman Republican coinage in pre-Roman Dacia. A reexamination of evidence, *Journal of Ancient History and Archaeology*, 1.4 (2014), 44–67.
- Țentea – Matei-Popescu 2002–2003
O. Țentea, Fl. Matei-Popescu, Alae et cohortes Daciae et Moesiae, *Acta Musei Napocensis*, 39–40/I, 2002–2003 (2004), 259–296.

Pl. I. Monede romane din castrul de la Cigmău (jud. Hunedoara) /
Roman coins from the Cigmău fort (Hunedoara County)

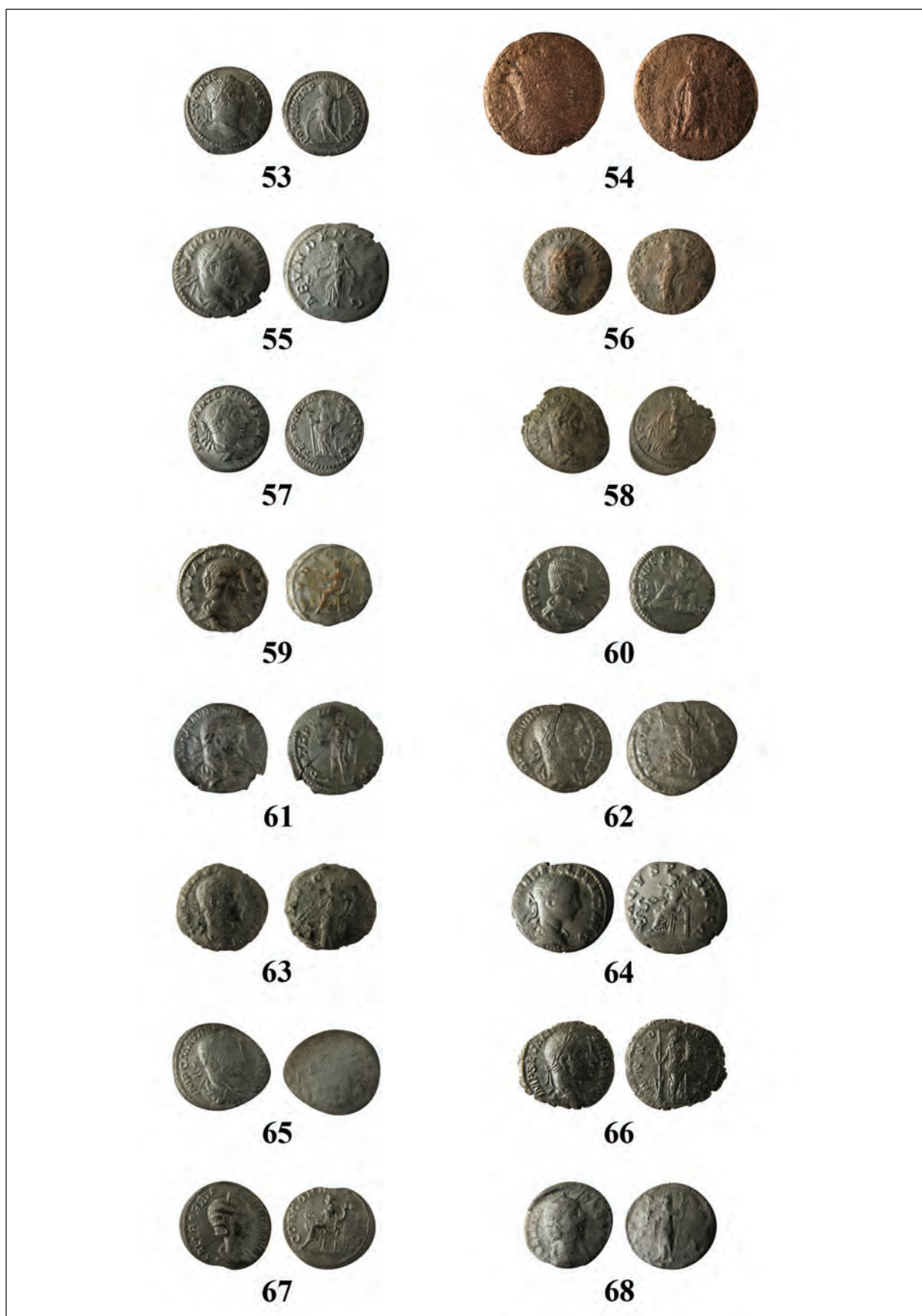
Pl. II. Monede romane din castrul de la Cigmău (jud. Hunedoara) /
Roman coins from the Cigmău fort (Hunedoara County)

Pl. III. Monede romane din castrul de la Cigmău (jud. Hunedoara) /
Roman coins from the Cigmău fort (Hunedoara County)

Pl. IV. Monede romane din castrul de la Cigmău (jud. Hunedoara) /
Roman coins from the Cigmău fort (Hunedoara County)

Pl. V. Monede romane din castrul de la Cigmău (jud. Hunedoara) /
Roman coins from the Cigmău fort (Hunedoara County)

Pl. VI. Monede romane din castrul de la Cigmău (jud. Hunedoara) /
Roman coins from the Cigmău fort (Hunedoara County)

Pl. VII. Monede romane din castrul de la Cigmău (jud. Hunedoara) /
Roman coins from the Cigmău fort (Hunedoara County)

Pl. VIII. Monede romane din castrul de la Cigmău (jud. Hunedoara) /
Roman coins from the Cigmău fort (Hunedoara County)